

སྤྱི་ལོ་༢༠༠༠ནས་བཟུང་ཆུ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་རིགས་མང་པོ་གཏན་བཟོད་བྱས་ཡོད་སར། གནས་སྤོར་བྱས་བཅུག་པ་
དང་། ཅ་ས་གཞུང་བཞེས་བཏང་བ། རྒྱལ་ས་ར་འཐེན་པ་སོགས་ཀྱི་ལས་འགུལ་སྲིད་ཇུས་ལག་ལེན་བྱས། རྒྱུ་རྒྱུ་དེའི་དབང་
གིས། ཁོང་ཚོའི་འཚོ་བ་འགྱུར་བ་སོང་། སྤྱི་ལོ་༢༠༠༣ནས་བཟུང་མཚོ་སྡོན་ཞིང་ཆེན་སྡེ་དགུ་ཁྲུལ་༼ཡུ་ལུ༽དང་མགོ་
ལོག་ཁྲུལ་བཅས་ཀྱི་ནང་དམིགས་བསལ་སྲིད་ཇུས་དེ་ཤུགས་ཆེན་པོའི་ལག་བརྟུན་བྱས་ཡོད། དེ་ཅམ་མ་ཟད།
ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་དང་སི་ཁོན་ཡུན་ནན་དང་བོད་རང་སྤྱོད་སྤོངས་བཅས་ཀྱི་ནང་དུ་འང་ལས་འགུལ་དེ་དག་སྤེལ་ཡོད།
བོད་རིགས་འབྲོག་པ་ཚོའི་རྒྱལ་ས་ཐོག་གྲངས་མེད་བསོད་དགོས་བྱུང་བ་དང་། སྤོལ་རྒྱུན་གྱི་འཚོ་ཐབས་བྱེད་སྤངས་དེ་
ལས་རྫོག་དུ་བཅུག་ཞེ། ཁྲོང་ཚོ་གསར་བར་བསྐྱར་བ་དང་། ཡང་ན། ཁྲོང་བརྒྱུ་ཉེ་འདབས་སུ་གནས་སྤོར་བྱས་བ་ཡིད།

ལས་འགུལ་སྤེལ་བ་འདི་དག་ལུབ་རྒྱུད་ཐོན་སྐྱེད་ཆེན་མོ་ །ཕྱེར་བའི་སྲིད་ཇུས་ཀྱི་ཆ་གས་དག་ཡིད། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ནས་
བཟུང་ལས་འགུལ་དེ་དག་འགོ་བརྩམས་ནས་བོད་རིགས་ཞིང་པ་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཁ་བསོས་ཉུང་ཉུང་རེ་སྤྲད་དེ། ཁོང་ཚོའི་
ས་ཞིང་གཞུང་བཞེས་བཏང་ནས་ས་ཆ་དེ་ནས་སྤྱིར་སྤོལ་བྱས་ཡོད་པ་ཡིད། འཆར་བཀོད་དེ་ནི། ཁྲོང་ཁྲུང་འཕྲུགས་སྐྱུན་
གྱི་ཆེད་དང་གཏེར་ཁ་སྤོལ་འདོན་བྱེད་རྒྱ་དེ་ཡིད།

ཆུ་གཞུང་གིས་དེའི་སྤོར་ལ་འགྲེལ་བཤད་སྤྱིན་པ་ནི "ཁོར་ཡུག་སྤུང་སྤྱོད་ལ་དམ་འཛིན་བྱེད་པ་དང་ཆབས་ཅིག་ས་གནས་
དེ་ཚོའི་མི་མང་ཡར་རྒྱས་དང་། ས་གནས་ཡར་རྒྱས། འཚོ་བ་ཡར་རྒྱས། ས་གནས་དང་མི་དམངས་ཡོད་ཚད་ཁྲོང་ཁྲུང་
ཅན་དུ་བསྐྱར་བྱ་དམིགས་ཡུལ་ཡིན" གནས་སྤོར་བྱས་ཚར་བའི་འབྲོག་པ་ཚོ་དང་། ས་ཞིང་གཞུང་བཞེས་བཏང་ཚར་
བའི་ཞིང་པ་ཚོ་ལ་དེར་རབས་ཀྱི་འཚོ་བ་རོལ་དགོས་བ་དང་། འཚོ་བ་དེ་ལྟར་སྤེལ་དགོས་ཚུལ་གྱི་སེམས་བྱུགས་སྤར་བ་
དང་། སྤེལ་སྤོང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཡིད། ཆུ་ནག་གི་འགོ་བྱིད་ཚོ་དང་འཕྲུགས་སྐྱུན་ཐད་ཀྱི་མཁས་དབང་ཚོས། "གནས་སྤོར་
མཁན་གྱི་འབྲོག་པ་མི་དམངས་ལ་སྐྱུན་ཁང་མཐུན་སྤོར། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་མཐུན་རྐྱེན་གང་ཡོད་དག་ལྟབས་བདེ་རང་བཤད་
སྤོང་བྱེད་ཆོག་ཞིག་ཆགས་རྒྱ་ཡིད། སྲིད་ཇུས་འདི་ནི་ཆུ་ནག་གཞུང་གི་དཔལ་འཕྱོར་ལྟ་བུ་དང་མཐུན་པོ་ཆགས་ཡོད་ཡིད།
མཐུན་ཚུལ་ནི། ཞིང་འབྲོག་ཡོངས་ཁྲོང་ཁྲུང་གི་རྣམ་པ་ཆགས་ན། ཡར་རྒྱས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཤུགས་ཆེར་འབྱོར་པ་ཡིད།
ཡར་རྒྱས་འགྲོ་ཚུལ་ནི། ཁྲོང་ཁྲུང་ནང་ལས་བཟོ་བ་ཆགས་རྒྱ་དང་། ཉེ་ཚོང་གི་ལས་ཤུགས་ཆེར་འཕེལ་བ་དང་བསྐྱུན་ནས་
ཁོང་ཚོ་ཡང་ཡར་རྒྱས་ཏེ་ཅང་ཆེན་པོ་འབྱུང་བུལ" ཡང་ན "བོད་མཐོ་སར་ཁོར་ཡུག་གཏོར་བཅོམ་མང་པོ་བྱུང་ཡོད་
པར་བརྟེན། ལས་འགུལ་དེ་དག་སྤེལ་དགོས་བྱུང་བ་ཡིད། བོད་ཀྱི་མཐོ་སར་དང་ཆུ་ནག་གང་སར་གནས་སྤོར་བྱས་ཚར་
མཁན་ཚོ་ལ་༼ཁོར་ཡུག་གནས་སྤོར་བཞེས་དང་རྒྱ་སྐད་དུ་༼ཞེན་དད་ཡུས་མེན་༽" སྤྱི་ལོ་༢༠༠༥ནང་ཆུ་ནག་རྒྱལ་སྲིད་

“གནས་སྐོར་མ་བྱས་གོང་དུ་ལོང་སྐྱེས་བཅུ་རིང་ཐད་ལ་འབྲོག་པ་ཚོར་ས་ཞིང་བདག་དབང་གི་ཚོལ་ཐང་སྐྱེར་གཙང་ལེན་
ཀྱི་སྲིད་རྒྱུ་ལོག་ལོང་སྲིད་བྱེད་ཡོད། ཡིན་ནའང་། ལྷགས་ཚོག་འཚོ་སྐྱོད་བཀག་འཁོག་བྱེད་པ་དང་ཁོར་ཡུག་བརླུར་
གསོའི་ལས་འགུལ་འགོ་རྒྱུགས་ནས་བཟུང་ཁོང་ཚོ་ལ་ཚོལ་ཐང་དང་ཁེ་སྐོན་ཅི་རིགས་རག་ཐབས་བྲལ་ཡོད།”^༤ ་༽

དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ཞིབ་འཇུག་བྱས་ཟིན་པའི་ཡིག་ཆ་ཁག་ལ་དབྱེད་པ་བྱས་ཏེ་སློན་ཐེར་འདོན་བྱས་པ་ཁག་ནི།
འབྲོག་པ་ཚོ་གནས་སྐོར་བྱས་པའི་སྐོར་པའི་ཐད་སྤྲིམས་ལུགས་མིན་པའི་རིགས་མང་པོ་ཞིག་མངོན་གསལ་ལྟར་། ལྷ་
མཚན་ནི། ས་ཞིང་གཞུང་བཞེས་བཏང་ཚར་ས་ཞིང་དེ་དག་མི་མང་གིས་གཞུང་ལ་ཚིས་སྲོད་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་སྐོར་
གསལ་པོ་བརྗོད་མེད་པས།^༥ ་༽ ཞིབ་དཔྱད་མཁན་ཁག་གཅིག་གིས་དེའི་སྐོར་ལ་ཞིབ་ཞིབ་དཔྱད་བྱས་པ་ལྟར་ན། འབྲོག་པ་
ཚོ་གནས་སྐོར་བྱས་པའི་སྲིད་རྒྱུ་ནང་སྤྲིམས་མཐུན་སྲོའི་གནས་སྐོར་ལག་ལེན་དུ་སོང་བ་ཏུ་ཅང་ཅུང་ཅུང་རེད།^༦ ་༽
སྲིད་གཞུང་འགོ་བྱེད་མི་མང་པར་ལ་སྤྲིམས་ལུགས་ཡང་དག་པར་གོ་བརྟེན་མ་བྱུང་བ་དང་།^༧ ་༽ གཞུང་གི་ལས་སྡེ་ཚན་པ་
ཁག་ལ་སྤྲིམས་ལུགས་ཀྱི་ཤེས་ཚད་མི་ལྡན་པས།^༨ ་༽ སྤྲིམས་ལུགས་ལག་བརྟེན་གསལ་པོ་མ་བྱུང་བ་རེད།

རྒྱ་ནག་གིས་སྲིད་རྒྱུ་སྡེ་ལ་སྤྲོད་པ་ནི། ཆབ་སྲིད་དབང་གིས་མི་རིགས་ཀྱི་འཚོ་བའི་ཐབས་ཁ་ལོ་བརླུར་བྱུ་དང་། མི་རིགས་ཀྱི་
རང་གཤིས་ལ་འཇུར་བ་གཏོང་བྱུ་བའི་ཐབས་ཤེས་ཉམ་གཅིག་རེད་པས་མ། ལྷ་མཚན་ནི། སྲིད་རྒྱུ་སྡེ་དེ་དག་གི་དམིགས་ལུལ་
དངོས་ནི།

མི་རིགས་མང་པོ་ཞིག་རྒྱ་ནག་མི་རིགས་ནང་འཐེམ་ནས་ངོ་བོ་དེའི་རྗེས་སུ་བརླུར་བྱུ་དེ་རེད། བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་
ཉམས་ཆག་དུ་བཏང་ནས་མངོན་མེད་དུ་བརླུར་བྱུ་བའི་ཐབས་ཤེས་རེད། བོད་པ་ཡོངས་ལ་རྒྱ་ནག་གིས་བཙན་གཞོན་བྱེད་
སྲོགས་ཀྱི་ལས་འགུལ་ལྷགས་ཆེ་ཏུ་གཏོང་བྱུ་བའི་ཐབས་ཤེས་རེད་འདུག། ཉམས་ཞིབ་པ་ཁག་ཅིག་གི་དགོངས་དོན་ནི།

“གནས་སྐོར་བྱེད་ཐབས་དེ་ནི། བོད་ནང་ལ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་སྲིད་རྒྱུ་གསར་སྡེ་ལ་ལྷགས་ཆེན་འགོ་རྒྱུགས་པའི་སློན་
བརྟེན་རེད།” བོད་དེ་ནི་ཕེ་ཅེན་གྱིས་སེམས་འཁྲུང་བྱེད་དགོས་པའི་རྒྱ་གཙོ་བོ་ཞིག་རེད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་རང་
བཙན་ལས་འགུལ་དང་། ཚད་ལྡན་རང་སྲོད་རྒྱུང་སྤྲོད་སྤྲོད་སྤྲོད་ཀྱི་སྐོར་ལ་ལས་འགུལ་ཅི་ཞིག་བྱུང་ནའང་དམིགས་སའི་ལུལ་
དུ་བཟུང་སྟེ་ལམ་སང་གཉེན་གཞོན་བྱེད་རྒྱུར་གྱ་སྒྲིག་བྱས་ཡོད། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༠ནང་ནང་སོག་དང་ཞིན་ཅང་ནང་ལུལ་དུ་
ལས་འགུལ་དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ལོད་པའི་རྒྱ་ནག་གི་མི་མང་རྒྱུ་བོ་གང་ཅམ་ཆགས་ཡོད་པ་དང་རྒྱ་ནག་གི་ལས་འགུལ་དེ་ཚོ་ནི་
དམིགས་བསལ་གྱི་ཞིན་ཅང་ནང་མི་རིགས་རང་སྲོད་གི་ལྷ་བ་གཏོར་ཆད་ཡིན་པ་བཤད་ཡོད།^༩ ་༽

གསལ་བསྐྱགས་འདི་ནང་། རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་སྲིད་ཇུས་འདྲ་མིན་བཞིན་ཡོད་པའི་ནང་འབྲོག་པ་ཚོ་བཙན་ཤིང་འོག་གནས་སྡོད་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་ཁག་ཁ་གསལ་ངང་བཞིན་ཡོད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་རིགས་འབྲོག་པ་ཚོའི་སྤྱད་ལས་བཙན་བཀག་བྱས་ཏེ། དཔལ་འབྲོར་ལྡན་པའི་གྲོང་ཁྱེར་ནང་འདྲེ་ལ་ལྷགས་ཤིང་དུ་བཅུག་སྐབས་བསྐྱབ་བྱའི་ཚུལ་དུ།

"འབྲོག་ལས་ཤིང་པ་ལས་ཚོང་ཁང་བབྱང་བ་དང་། རྒྱ་མཚན་འཁོར་ཁ་ལོ་བ་བྱེད་པ། ཁང་པ་བཟོ་སྐྱུན་གྱི་ལས་ཀ་སོགས་བྱེད་པ་ཡིན་ན་འཚོ་བོ་ལ་རྒྱ་སྐབས་བདེ་ཡོང་གི་རེད" འགོ་བྱེད་ཚོས་འབྲོག་པ་ཚོར་ཁང་པ་ནང་འདུག་ཐུབ་པའི་སྐལ་བ་བྱུང་ཡོད་རེད། གནས་སྐབས་རིང་ལ་རོགས་དངུལ་དང་ཟམ་རིགས་སྲོད་རྒྱ་ཡིན། སྲིད་ཇུས་གཞན་ཞིག་གི་ནང་དུ་བཙན་ཤིང་གིས་སྤྱད་ལས་ཚོགས་ཅིང་ཉུང་དུ་བཏང་བ་དང་། ས་ཁོང་མེད་སྲོད་ཐང་འགྱུར་བ་གཏོང་དགོས། ལས་འགུལ་ཁ་གསལ་ནང་ཁོང་པ་དང་འབྲོག་པ་ཚོའི་འཚོ་བར་གནོད་སྐྱོན་བྱུང་འདུག རྒྱ་མཚན་དེའི་དབང་གིས་ཁོང་ཚོ་གནས་སྡོད་བྱས་དགོས་བྱུང་བ་དང་འཚོ་ཐབས་གཞན་འཚོལ་དགོས་བྱུང་ཡོད་ མི་མང་ཚམས་ཁང་པའི་སྤྱི་ཚང་ཡག་པོ་མེད་པ་དང་། ཁང་པ་ཕྱི་ནང་གི་མཐུན་རྐྱེན་འགྲིག་པོ་མེད་པ། ཁང་པ་མང་པོ་ཞིག་འདྲ་མཚུངས་སུ་རྒྱབ་ཡོད་པའི་ནང་འཚོ་སྡོད་བྱེད་དུ་བཅུག་ཡོད། ཁོང་ཚོས་སློབ་རྒྱ་ལྡན་གྱི་འཚོ་བ་ཁོང་ཚོ་རོལ་ཐབས་བྲལ་བ་སོང་ཅང་། གྲོང་ཁྱེར་དཔལ་འབྲོར་གྱི་གནས་བབ་དང་མཐུན་འགྲོག་བྱས་མ་ཐུབ་པས། མ་འོངས་པའི་འདུན་ལམ་ནང་སྲོལ་ཡིན།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་གསལ་འདུག་སྤེལ་གསལ་ལྟར་ན། སྤྱི་ལོ་༢༠༠༩ནས་འགོ་ཚུགས་ཏེ་ཁོར་ཡུག་གནས་སྡོད་སྲིད་ཇུས་ནང་། མཚོ་སྔོན་ཁོང་ཆེན་མ་འབྲི་རྩ་གསུམ་ས་ཁུལ་ཁག་ནས་མི་གངས་༢༤༠༠༠གནས་སྡོད་བྱས་ཚར་བ་དང་སྤྱི་གསལ་བསྐྱོད་ཚོའི་དྲི་རྩོད་ཨན་ཇི་༢༡༢ སྲིད་ཇུས་ལེགས་བསྐྱབ་འདུང་ཆེད་གནས་སྡོད་གྲོང་ཁྱེར་རྫོང་ཁག་བཅུ་བཞི་འདྲེ་གསུམ་སྐྱུན་བྱེད་པ་དང་སྤྱི་ལོ་༢༠༠༤ལོ་ལོ་འདུག་ལ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་གསལ་བསྐྱགས་ནང་། ས་གནས་དེ་དག་ནས་མི་གངས་ ༤༩༦༠༠གནས་སྡོད་བྱེད་རྒྱ་འཆར་གཞི་ཡོད་པ་དང་། ས་ཁུལ་དེ་དག་མི་མེད་ལུང་སྡོང་དྲུ་རེ་ན་ཁུ་༢༡༩ དུ་བསྐྱར་རྒྱ་ཡིན། ཡིག་ཆ་ནང་གཞན་ནང་དཀའ་ངལ་ཕྱད་མཁན་མི་གངས་ཉུང་། ཡིན་ནའང་། གསལ་བསྐྱགས་འདི་ནང་ས་གནས་དེ་དག་ནས་བོད་མི་གནས་སྡོད་མཁན་གྲི་ཚོ་མང་པོ་ཡོད་པ་ཞེས་གསལ་བྱུང་།

བོད་མི་ཚོའི་རིག་གཞུང་དང་། དཔལ་འབྲོར་། ཆབ་སྲིད་བཙན་གྱི་ཐད་དཀའ་ངལ་འཕྲད་གྱི་ཡོད་པ་ནི། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་དེ་དག་སྤོགས་སུ་སྲིད་ཇུས་འཛིན་སྐྱོང་ཐང་བོད་པ་ལ་གཞོན་ཤུགས་སྤྲོད་ཡོད་པ་དང་། མི་རིགས་དབྱེ་འབྲེད་གྱི་ལག་ལེན་ཁོད་ནས་དཀའ་ངལ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་ཕྱད་ཡོད། ས་ཁོང་གཞུང་བཞེས་བཏང་བ་དང་གནས་སྡོད་ཀྱི་ལས་དེ་ཚོ་གང་འདྲ་བྱས་ཐུབ་བྱུང་བ་རེད་ཟེར་ན། མི་མང་ཚོ་ལ་ཞེ་སྐྱེལ་ཏེ་བྱུང་བ་ཞིག་རེད། སྔོན་མ་ནས་བབྱང་རྒྱ་ནག་

གིས་སྐྱུག་པོ་བཏང་བ་དེ་ཙམ་མང་བས། བོད་རིགས་ཚོ་ཞིན་སྤང་བྱུང་བ་རེད། མི་མང་ངོས་ཐད་ནས་དེའི་སྐྱོགས་སུ་
 ཁྲིམས་ལུགས་དང་མཐུན་མིན་གྱི་ཚུད་པ་རྒྱ་ཐབས་ཤེས་ཡོད་མ་རེད། ༡༤ } རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་སྤྱི་ལོ་༡༩༧༧ལོའི་བཅའ་
 ཁྲིམས་གཞིར་བཟུང་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ལ་ཡོད་པ། ཁྲིམས་དེའི་ནང་དུ། "རིག་གཞུང་རྒྱུད་འཛིན་གྱི་དགོས་བ་དང་།
 དེ་ལྟར་འབྲེད་ཀྱི་ལུ་ལོན་ན་ཁྲིམས་འགལ་ལ་ངོས་འཛིན་གནང་རྒྱ་ཡིན" ཡིན་ནའང་དོན་དངོས་ཐོག་
 ཁྲིམས་དེའི་རིགས་ལེད་སྤྱོད་མེད་པས། མི་མང་ལ་ཐོབ་ཐང་དེ་དག་རྒྱ་གཞི་ཡོད་པ་མ་རེད། བོད་མི་ཚོའི་ཉིན་རེ་འཚོ་
 པའི་ནང་དེ་དག་གིས་ཕན་ཐོགས་དེ་ཙམ་ཡང་བྱུང་མེད། རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མི་ཐོབ་ཐང་གི་ཡིག་ཆ་ནང་། གསལ་བསྐྱུགས་
 འདིའི་ནང་བཀོད་ཡོད་པའི་བྱས་སྤངས་དེ་ཚོའི་རྒྱུ་རྐྱེན་ནི། ས་གནས་དེ་ཀ་རིང་ནས་སྤྱི་པའི་ཡུལ་མི་ཚོས། སོ་སོའི་ས་ཆ་
 བེད་སྤྱོད་བྱས་ཚོགས་པའི་ཐོབ་ཐང་དང་། སོ་སོའི་ཡུང་པར་འཚོ་བ་སྤྱི་ཚོགས་པའི་ཐོབ་ཐང་འཕྲོག་པའི་དཔེ་ཨང་དང་པོ་
 ཡིན། ༡༥ }

སྐྱོགས་སྐྱུག་གྱེད་སྤངས།

རྒྱ་ནག་གི་སྤྱི་སྐྱོགས་ས་ཁུལ་དུ་སྤྱི་ལོ་༢༠༠༤ལོ་ལ་ལྷན་སྤྱི་ལོ་༢༠༠༤ལོ་༡༢འའི་བར་བོད་ཀྱི་ས་གནས་དེ་དག་
 གསལ་འབྲུར་པའི་མི་གྲངས་༡༤༠ཙམ་གྱིས་དངོས་བྱུང་གནས་ཚུལ་རྣམས་བདེན་པ་རྒྱོད་བྱས་སུ་བཅུག་ དེ་དག་ཞིབ་
 འཇུག་བྱས་ཏེ་བཏུས་བ་དང་། གཞན་ཡང་གསལ་འབྲུར་བཅུད་ལམ་ཁག་ནས་བསྐྱུར་ལེན་བྱས། དེ་ཙམ་མ་ཟད་གཞུང་
 འབྲེལ་ཡིག་ཆ་ཁག་དང་། གཞུང་འབྲེལ་གསལ་བསྐྱུགས་ཁག་ནས་ཀྱང་བསྐྱུར་ལེན་བྱས་བ་ཡིན། བཅར་འདྲི་ཐངས་གཅིག་
 མ་ཡིན་པར་ཐངས་མང་བྱས་ཏེ། དངོས་བྱུང་གནས་ཚུལ་ལ་ཆ་བཞག་སྟེ་ཕབ་པ་ཡིན། གནས་ཚུལ་གང་ཞིག་གི་ནང་དུ་
 གནས་ཚུལ་དེ་ཡུལ་གང་ན་བྱུང་ཚུལ་གསལ་པོ་བཀོད་མེད་ན། དེ་ནི་བཅར་འདྲི་ཡུལ་འདྲེ་མིན་ཞིག་ནས་ཐོན་གསལ་ཡིན།
 བཅར་འདྲི་ཡུལ་དག་འགོ་བས་སྤང་ཆེད་མཚན་དངོས་སུ་མ་བཀོད་པ་ཞིག་བསྐྱུ་བྱས་ཡོད། ཚོགས་སྤྱི་དེ་བཅར་འདྲི་ཡུལ་
 གྱི་མིང་དངོས་ཡིན། བཅར་འདྲི་ཡུལ་དངོས་སུ་བྱིས་མེད། ས་གནས་དེ་ལ་གནས་ཚུལ་ཐོག་འབྲེལ་བྱགས་ཆེན་བྱུང་ཚེ་
 གང་ཐུབ་ཞིག་རང་སོར་བཞག་ཡོད།

གནས་ཚུལ་དེ་དག་མཐོ་སྐྱབ་བྱས་སྐབས་རྒྱ་ནག་ནང་དུ་ཞིབ་འཇུག་བྱས་པའི་ཡིག་ཆ་དག་ལས་རྒྱ་ཆ་འཚོལ་སྐྱབ་བྱས་
 ཡོད། ཡིག་ཆ་དེ་དག་ནང་བོད་ཀྱི་ས་གནས་དེ་ཚོ་དང་འབྲེལ་བ་དམ་ཟབ་ཡོད་པ་དག་ཆ་ཚང་བཀོད་ཡོད། ཡིག་ཆ་འདི་
 གང་དུ་གནས་སྤོར་གྱེད་སྤངས་ཐད་ཀྱི་སྲིད་ཇུས་དང་། སྲིད་ཇུས་དེ་ལག་ལེན་བྱས་ཚུལ་གཉིས་ཁྲོད་དུ་དཀའ་ངལ་ཅི་བྱུང་
 གསལ་པོ་བཀོད་ཡོད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་རྒྱ་ནག་ནང་ཁུལ་དུ་སྤྱོད་པའི་མེད་པའི་ཚོགས་པ་ཁག་ལ་ཞིབ་འཇུག་གཏེན་མི་བརྒྱུག་པ་དང་། འགྲོ་བ་
 མི་ཐོབ་ཐང་གི་ཚོགས་པ་ཚོས་ཞིབ་འཇུག་གཏེན་མི་ཚོགས་པར་བརྟེན། རྒྱ་མཚན་ལྷན་པའི་གནས་ཚུལ་དངོས་བསྟུ་ལེན་གཏེན་
 རྒྱ་ཏུ་ཅང་ཁག་པོ་ཡོད། འགྲོ་བ་མི་ཐོབ་ཐང་ལྷ་རྟོགས་ཚོགས་པས་མཁོ་སྐྱབ་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་འདི་ནང་དུ། ས་གནས་
 དེ་ཀར་དཀའ་ངལ་ཅི་བུར་སྐྱོར་བརྗོད་ཡོད། ཡིན་ནའང་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཐོག་དེ་ལས་མང་བར་དཀའ་ངལ་བུར་
 ཡོད་པའི་བརྗོད་མི་དགོས་བཤིག་ཡིན།

II. དམིགས་བསལ་མཐུན་སྦྱོར་གྱི་ཡི་གེ།

ཀྲུང་ཏུ་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་གྱི་སྲིད་གཞུང་ལ།

- ཞིབ་འཇུག་གི་ལས་འགུལ་ཞིག་མ་སྟེལ་པར་དུ་གནས་སྡོད་ཀྱི་སྦྱོར་བ་མཚམས་འདྲི་གཏེན་དགོས། གཞུང་
 འབྲེལ་མིན་པའི་སྲིད་ཇུས་དེའི་སྐོར་ལ་ཉམས་ཞིབ་གནང་འོས་མཁན་གྱི་མཁས་དབང་དེ་ཚོ་དེས་བར་དུ་ལས་
 འགུལ་དེའི་ནང་འཇུག་ཞུགས་ཚོགས་པ་བྱ་རྒྱུ། མི་སྣ་དེ་ཚོའི་ལས་ཞི། ཞིང་འབྲོག་ས་ཁུལ་དག་གི་ས་གནས་པོད་
 རིགས་མི་མང་གནས་སྡོད་བྱས་སྤྱོད་སྐོར་དང་། ས་ཞིང་གཞུང་བཞེས་བཏང་ཚུལ། ལྷན་སྐྱོང་གི་ཚོད་
 བཏང་ཚུལ་བཅས་ལ་བསྐྱར་ཞིབ་བྱས་མོ་གཏེན་རྒྱུ། ལས་རིམ་དེ་དག་ནང་བོད་མི་འབྲོག་པ་ཚོའི་ཐོབ་ཐང་རྒྱ་ནག་
 གི་༢༠༠༥ལྷན་སྐྱོང་ཐོབ་ཐང་ཁྲིམས་གསལ་པ་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ལུགས་ལ་མཐུན་མིན་དེ་འབྲེད་གནང་རྒྱུ་
 བཅས་ཡིན།
- གནས་སྡོད་ཀྱི་ལས་འགུལ་ནང་མི་མང་གི་བསམ་ཚུལ་བསྟུ་ལེན་བྱས་མེད་པ་དང་། གནས་སྡོད་བྱས་ཚར་བ་
 ཚོར་ཁ་བསོད་ཡག་པོ་སྤྲད་མེད། དེ་ཚོའི་སྐོར་སྡོན་གྱི་སོ་སོའི་གཏན་གནས་སུ་བསྐྱར་ལོག་གཏེན་དུ་འཇུག་
 དགོས། ཡང་ན། སོ་སོའི་གཏན་གནས་ཉེ་འགྲམ་དང་། དེ་མིན་སྡོན་མའི་གཏན་གནས་ས་ཚའི་མཐུན་རྐྱེན་དང་
 གཅིག་མཚུངས་ཡོད་པ་ཞིག་ལ་གནས་སྡོད་གཏེན་དུ་འཇུག་དགོས། ཁ་བསོད་སྐོར་སྤྱོད་པའི་སྤྱོད་པའི་སྤྱོད་
 ལྷན་གཏན་འབེབས་གཏེན་དགོས་རྒྱུ།
- གལ་སྲིད་གནས་སྡོད་བྱས་ཐོབ་པའི་མི་མང་ཚོས་འཚོ་བ་མཁོ་སྐྱབ་བྱས་མ་ཐུབ་ཚེ། ཁོང་ཚོའི་འོས་བབ་དང་
 མཐུན་པའི་ལས་ཀ་སྤོད་དགོས་དང་འབྲོག་ལས་བསྐྱར་དུ་གཏེན་ཚོགས་པའི་ཚ་རྒྱུན་སྤོད་དགོས།
- མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་གྱི་དཔལ་འབྱོར་སྤྱི་ཚོགས་རིག་གཞུང་དང་གཞན་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚེངས་ཡིག་
 འཁུར་འགྲི་ཚོགས་ཚུང་གིས་འགྲོ་ལུགས་གཞི་བརྒྱུད་རྒྱ་ནག་གི་༢༠༠༥ལྷན་སྐྱོང་ཐོབ་ཐང་ཁྲིམས་གསལ་པ་དེ་

བསྐྱར་ཞིབ་བྱེད་དེ་མི་མང་གི་ས་ཞིང་དང་། ཁང་པ་བདག་དབང་བྱེད་ཚུགས་ཀྱི་དུས་ཡུན་གང་རིང་གནས་བྱུང་
པར་གང་བྱུང་སྲུང་སྐྱོབས་བྱེད་དགོས་།

- མི་མང་ལ་སྐྱོད་རང་དབང་དགོས་པ་དང་། ཚོགས་འདུ་ཚོགས་ཚོག་པ། ཚོགས་པ་ཁག་གི་ཚོགས་འདུ་ལ་
འདུ་ལ་ཞུགས་བྱེད་ཚོག་པའི་ཐོབ་ཐང་སྲོད་དགོས། དེ་དག་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་གནང་དགོས། ཞིང་འབྲོག་མང་ཚོགས་
ཚོ་ཚོགས་འདུ་སྐབས་སུ་ཡར་ལངས་ཏེ་གནས་སྡོད་སྡོད་དང་བྱིམས་ལུགས་གསར་བཟོ་དང་གཞན་སེམས་སུ་
ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་ཐོག་བསམ་ཚུལ་བཟོ་དེ་ཚོག་པའི་རང་དབང་ལ་རྒྱབ་ཉེན་བྱེད་དགོས་།

རྒྱལ་སྤྱིའི་རོགས་ཚོགས་ཁག་ཡོངས་ལ།

- འདུགས་སྐྱུན་ཚེད་འདིར་བཀོད་པའི་ས་གནས་དེ་དག་གི་ནང་ལས་འགྲུལ་ཐད་དངུལ་གཡར་བ་དེས། མི་མང་
བཅོན་ཤེད་སྐོར་ནས་གནས་སྡོད་བྱེད་མི་ཚོག་པའི་འགན་ལེན་དེས་གཏན་གནང་དུ་འདུག་དགོས།
- རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་གནས་སྡོད་བྱེད་ཚུགས་སྡོད་བྱིམས་ལུགས་གཞིར་བཟུང་དགོས་ཤོས་བསྐྱར་བཞག་དགོས།
རྒྱལ་སྤྱིའི་ལས་འགྲུལ་གྱི་ཚད་གཞི་ནང་ལྷན་འགན་འཁུར་ཏེ་ཁ་བསོད་སྲོད་སྐྱེད་སྐྱོང་མངོན་སྲོལ་མེད་པ་ཡོང་
དགོས་པ་བཅས་ཡིན།

མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ལ།

- མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་སྲོད་ཁང་དང་འགོ་བ་མི་ཐོབ་ཐང་དང་ས་གནས་མི་མང་གི་གཞི་རྩའི་རང་དབང་
དམིགས་བསལ་འབྲེལ་བའི་ཚོགས་ཚུང་ཞིག་གིས། རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་བཅོན་ཤེད་ཀྱིས་གནས་སྡོད་བྱེད་མི་ཚོག་
པ་དང་། ཤོད་མི་དག་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་སེམས་འཁུར་ལྡན་པའི་སྐོར་ནས་ཡི་གེ་གཏོང་དགོས། ཤོད་ཀྱི་ས་གནས་དེ་
དག་གི་ནང་ཞིབ་འདུག་བྱེད་མཁན་གྱི་ཚོགས་པ་ཁག་འདྲན་དགོས་པའི་མེ་འདུན་བྱེད་དགོས།
- འགོ་བ་མི་ཐོབ་ཐང་སྤྱི་ཁྲབ་ཁང་དང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་རིག་གཞུང་ཐོབ་ཐང་ཚོགས་ཚུང་བཅས་ཀྱིས།
རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བཅོན་ཤེད་ཀྱི་སྐོར་ནས་གནས་སྡོད་བྱས་པའི་ལས་འགྲུལ་དེ་ལ་སྐོར་ལྟར་ལྷན་དུ་ཡོད་ཐོག
དེའི་སྐོར་རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་དྲི་བ་གཏོང་དགོས།

རྒྱ་ནང་དང་རྒྱ་སྤྱི་འདུགས་སྐྱུན་ལས་སྲུང་སྐྱོབ་ཁག་གིས་ཤོད་ས་གནས་ནང་སྲུལ་དུ་མ་ཙཱ་གཏོང་ཚུགས་སྐོར།

- རྒྱ་ནག་དབུས་དང་ས་གནས་གཞུང་བཅས་ཀྱིས་མཉམ་འབྲེལ་ཐོག་ལས་འགྲུལ་འགོ་མ་བརྩམས་གོང་དུ། ལས་སྡེ་
འཛིན་སའི་ས་ཆ་དེ་འགོ་བ་མི་ཐོབ་ཐང་འཁུར་འབྲི་དང་ཐུན་ནས་སྲུང་སྐྱོབ་ཡོད་པ་དང་། ས་གནས་དེ་དག་ན་

གཏན་མཐོང་གྲེང་མཁན་གྱི་ཡུལ་མི་ཚོ་ལ་སྤོན་བཅུ་སྟོན་ཡོད་པ་དང་། ཁོང་ཚོའི་ས་ཁོང་དང་། རྒྱ་མོ་རྒྱུ་ལོང་སྤོན་བཀག་པ་ལ་སོགས་ཁ་བསྐྱོད་ཚད་ལྡན་སྤོན་དགོས་པའི་བཀའ་བཏང་མོ་གཏོང་དགོས།

- འགོ་བཅི་ཐོབ་ཐང་གི་སྲིད་ཇུས་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱས་པའི་ཐོག་ཁ་གསལ་དང་ལེན་གྲེང་དགོས། འདྲུགས་སྐྱུན་ཐང་ལ་མ་ཅ་བཅུ་གསལ་མཁན་དང་། ལས་སྡེ་ཞུགས་པ་ཚོས་འགོ་བཅི་ཐོབ་ཐང་བཙུ་མེད་དོན་ཏུ་ལ་མི་གཏོང་བའི་ཐོག་འགོ་ལུགས་གཏན་འཁེབས་གྲེང་དགོས། འགོ་བཅི་ཐོབ་ཐང་གིས་ཞིབ་འདུག་བྱས་ཟེན་པའི་སྲིད་ཇུས་ཀྱི་ལྟ་བུ་ལག་བསྟེར་གྲེང་དགོས། ས་གནས་མི་མང་གི་ཚོགས་པ་ཁག་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྲེང་དགོས་པ་བཅས་།

མཚན་འགྲེལ།

༡༽ འགོ་བཅི་ཐོབ་ཐང་ལྷ་ཁྲོགས་ཚོགས་པས་སྤྱི་ལོ་༢༠༠༤་ལྷ་ཚེས་༡༠་ཉིན་ལ་མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་མགོ་ལོག་པོད་རིགས་རང་སྲོད་ཁུལ་ཆ་ཆེན་རྫོང་ནས་ཡིན་པའི་FR ལ་བཅར་འདྲི་བྱས་བཞིན།
འདིར་སྤྱི་ལོ་བའི་གསལ་བསྒྲགས་ནང་བཅར་འདྲི་ཡུལ་གྱི་མིང་མ་བཀོད་པ་དང་། བརྗེ་བོ་རྒྱབ་ཡོད་པ་དེ་འདྲ་ཡིན། མིང་ཁག་གཅིག་བྱུང་ཡོད་པ་དེ་ཡང་བཅར་འདྲི་ཁོང་གི་མིང་དངོས་གནས་མིན། བཅར་འདྲི་བྱས་པའི་ས་གནས་མིང་ཡང་བཏོན་མེད།

༢༽ འགོ་བཅི་ཐོབ་ཐང་ལྷ་ཁྲོགས་ཚོགས་པས་སྤྱི་ལོ་༢༠༠༤་ལྷ་ཚེས་༡༠་ཉིན་པོད་རང་སྲོད་རྫོང་ས་ཆབ་མདོ་ཁུལ་ནས་ཡིན་པའི་ལ་བཅར་འདྲི་བྱས།

DP

༣༽ རྒྱ་བྱུང་ཐོན་སྐྱེད་ཆེན་མོའི་ལས་འགུལ་གྲེང་ཕྱོགས་སློར་གྱི་གནས་ཚུལ་ཁ་གསལ་David S.G. Goodman, ed., *China's Campaign to "Open Up the West."* National, Provincial and Local Perspectives, (Cambridge: Cambridge University Press, 2004) ནང་ཡོད།

༤༽ ཞིན་ཏང་ཏྲ་ཏྲ་ཐོན་གསལ་ལྟར། http://news.xinhuanet.com/newscenter/2005-06/21/content_3116128.htm (accessed May 11, 2007) ཏུ་ཡིང་འཇིགས་བཞེ་རྒྱ་ནག་གཞུང་རྒྱལ་སྲིད་སྤྱི་ཁྲབ་ཁང་རྒྱ་བྱུང་ཐོན་སྐྱེད་ཆེན་མོའི་འདྲུགས་སྐྱུན་ལས་ཁུངས་ཀྱི་འགན་འཛིན་རེད། ཁོང་གིས་བརྗོད་པ་ལྟར། “རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཕྱོགས་ནང་ཁོར་ཡུག་གནས་སློར་སྲིད་ཇུས་འོག་མི་གུང་ས་༥༠༠༠༠༠གནས་སློར་བྱས་ཚར་” (“Wo guo xibu diqu shengtai yimin yi da 70 wan ren”) དེ་ཙམ་མ་ཟད། སྤྱི་ལོ་༢༠༠༤་ལྷ་ཚེས་ཉིན་ཏྲ་ཏྲ་གསལ་འགུལ་ལ་www.tibetinfo.com/qh-tibetan.com (accessed August 2006) ནང་སྤྱི་ལོ་བའི་ལོ་ལྟར་ན། “འདས་བའི་ལོ་ལྟར་རིང་ཚོ་བསྐྱར་ནགས་སྲོང་གི་ལས་འགུལ་ནང་། མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཞིང་འདྲོག་༡༠༠༠༠༠༠ལས་སྐྱག་པ་ལས་དེའི་ནང་འདྲུལ་ཞུགས་བྱས་ཡོད། ཡང་། ” ཞིང་ཆེན་སྲིད་གཞུང་གིས་ཚོ་བསྐྱར་ནགས་སྲོང་དང་། རང་བྱུང་སྤྱི་ཁམས་ཡར་རྒྱས་གཏོང་དགོས་པའི་འཆར་གཞི། མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་ནང་ལེགས་བསྐྱབ་དང་། ལུ་མཐུད་ནས་ལག་ལེན་གྲེང་བཞིན་ཡོད་”

- 4) Meng Linlin, Bao zhiming ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་ཕེན་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་དུས་དེ་བ་“Survey of Ecological Migration Studies,” *Journal of the Central University for Nationalities* , p. 49.
- 5) Ibid
- 6) Ibid
- 7) Ibid
- 8) Yang Weijun, “Study of the development polices of the ecological migration of ethnic areas of Western China,” *Journal of the Second Northwest University for Nationalities*, Issue 4, 2004, p. 7 [杨维军, “西部民族地区生态移民发展对策研究”, 西北第二民族学院学报 2005 年第 4 期, 第 7 页]. ཁོང་གིས། ཨྱི་ལོ་༡༠༠༧ལོར་རྒྱ་བ་བྱང་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་དུས་དེ་བ་འདོན་ཐེངས་༧པའི་ཤོག་ངོས་པ་པའི་ཐོག་སྟེན་ལ།
- 9) Ibid
- 10) འགྲོ་བ་མི་ཐོབ་ཐང་ལྷ་རྟོགས་ཚོགས་པས་ཨྱི་ལོ་༡༠༠༥ལྷ་ཉན་བཏོན་པའི་ཚོག་ཐོ། Human Rights Watch, *China – Devastating Blows: Religious Repression against Uighurs in Xinjiang*, vol. 17, no.2(C), April 12, 2005, <http://hrw.org/reports/2005/china0405/>, p. 7-8
- 11) ཞིན་ཏན་རྒྱ་ནང་ཨྱི་ལོ་༡༠༠༤ལྷ་ཉན་ཆེས་ཉལ་ཐོན་གསལ་ལྟར། མ་འབྲི་རྩ་གསུམ་གྱི་རྒྱུ་རྐྱེན་གྱི་མི་འབོར་འཕེལ་རྒྱས་ལྷགས་ཆེན་འགྲོ་བ།
- “The urban population of the Three rivers area increases rapidly,” Xinhuanet (www.news.cn), November 3, 2006 [“三江源城镇人口快速增长”, 新华网 (www.news.cn), 2006 年 11 月 3 日], http://www.qh.xinhuanet.com/misc/2006-11/03/content_8428768.htm (accessed February 24, 2007).
- 12) ཁོར་ཡུག་ཉམས་ཆག་རྒྱུ་མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་འབྲོག་པ་སྟོང་ལྷག་ ༤༠ གནས་སྟོར་བྱེད་རྒྱ། མ་འབྲི་རྩ་གསུམ་ས་ཁུལ་མི་མེད་ལུང་སྟོང་བཟོ་རྒྱ། མ་འབྲི་རྩ་གསུམ་གྱི་ཁོར་ཡུག་གནས་སྟོར་བཟོ་ལ་ཁ་བསོད་སྟོང་ཕྱོགས་ཐང་འགྲོ་རྒྱུ་རྒྱུ་བཟོ་དགོས་རྒྱ།
- “40,000 pastoralists from Qinghai to migrate because of environmental degradation: Three rivers area to be turned into a no-man’s-land,” Qinghai News Network, October 31, 2004 [“青海 4 万牧民因生态恶化转移 三江源将成无人”, 青海新闻网, 2004 年 08 月 31 日], <http://news.sina.com.cn/c/2004-08-31/11194186362.shtml> (accessed February 17, 2007); “Ecological migration in the Three rivers area ought to have a compensation system,” Xinhuanet, December 21, 2004 [“三江源地区生态移民应有补偿机制”, 新华网, 2004 年 08 月 11 日], <http://210.51.184.11/561/2004/12/21/62@63920.htm> (accessed February 17, 2007).
- 13) ཁོང་ཚོ་ཡོང་ནས་ང་ཚོའི་གྲོང་ཚོ་བསྐྱར་དུ་གཏོར་མོང་། Human Rights Watch, *Burma - “They Came and Destroyed Our Village Again” The Plight of Internally Displaced Persons in Karen State*, Vol. 17, No 4(C), June 2005, <http://hrw.org/reports/2005/burma0605/6.htm>.
- 14) བོད་དང་བོད་མི་ཚ་དོན་ཆེད་དུ་དུས་རྒྱུན་Indigenous ཉམ་གནས་རང་ནས་སྟེ་བའི་ཡུལ་མི་དེ་དུས་རྒྱུན་ཆོག་དེ་བེད་སྟོང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་མ་ཟེད། ཡིན་ནའང་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་སྲིད་ཁས་ལེན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རྟོགས་ The term “indigenous” is not generally used in advocacy by or on behalf of Tibetans, however, as it implies acceptance of PRC sovereignty.